

ΤΟ ΑΡΘΡΟ 24 ΚΑΙ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ 32 ΧΡΟΝΙΑ (Μάρτιος 2007)

Συγγραφέας: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΑΡΡΟΣ

Τον Νοέμβρη του 1974 η τότε νέα μεταπολιτευτική κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή, προκειμένου να προχωρήσει στην αναθεώρηση του Συντάγματος, ανέθεσε στον καθηγητή του ΕΜΠ και Υφυπουργό Δημοσίων Έργων Κυπριανό Μπίρη τη μελέτη και εισήγηση προς ψήφιση στη Βουλή του άρθρου 24. Το άρθρο αφορούσε και ρύθμιζε τη χρήση γης· την επέκταση των οικιστικών περιοχών· τη χωροταξική αναδιάρθρωση της χώρας· το περιβάλλον· την ιδιοκτησία· την προστασία των μνημείων και των παραδοσιακών περιοχών· τον καθορισμό και την προστασία των δασών και δασικών περιοχών· και, τέλος, τις σχετικές με όλα αυτά υποχρεώσεις του κράτους προς τον πολίτη και του πολίτη προς το κράτος.

Ήταν η πρώτη φορά που αρμόδιος Υπουργός αναλάμβανε να επιλύσει ένα τόσο μεγάλο, αλλά και ευαίσθητο, κοινωνικό πρόβλημα και μάλιστα σε πολύ μικρό διάστημα ενός μόνο μηνός. Έχοντας ως βάση εκκίνησης, σκέψεις και προβληματισμούς που από χρόνια τον είχαν απασχολήσει βαθιά ως αρχιτέκτονα και καθηγητή, ο Κυπριανός Μπίρης μπήκε αμέσως στον πυρήνα του θέματος και του τρόπου που θα έπρεπε να δομηθεί η πρότασή του.

Ξεκίνησε από δύο απαραίτητες προϋποθέσεις, θεμελιακές για την οικοδόμηση όλης της φιλοσοφίας του νομοθετήματος. Ήταν η άμεση σύνταξη αφενός ενός Εθνικού Κτηματολογίου και αφ' ετέρου ενός Εθνικού Δασολογίου. Στηριγμένος σε αυτούς τους δύο κύριους όρους στοιχειοθετείται στη συνέχεια ο κεντρικός κορμός του άρθρου 24.

- Καθορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του κράτους ως προς την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

- Ορίζεται η υποχρέωση του κράτους:

α) Να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα, στο πλαίσιο της αειφορίας, για τη διαφύλαξη των δύο παραπάνω μεγίστων κοινωνικών αξιών.

β) Να μεριμνήσει για τη σύνταξη του Εθνικού Κτηματολογίου και του Εθνικού Δασολογίου, ώστε να εξασφαλισθεί η χωροταξική αναδιάρθρωση, ανάπτυξη και πολεοδόμηση της χώρας και η επέκταση των οικιστικών περιοχών της, κατόπιν εις βάθος τεκμηριωμένων μελετών.

γ) Να έχει το κράτος ρυθμιστική αρμοδιότητα και έλεγχο για όλα τα παραπάνω, με στόχο και σκοπό τη λειτουργική και ορθολογική ανάπτυξη των οικισμών και την εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών όρων διαβίωσης.

- Καθορίζεται η ειδική διαδικασία ανακήρυξης και πολεοδομικής ενεργοποίησης νέων οικιστικών περιοχών. Βασική προϋπόθεση είναι η υποχρεωτική συμμετοχή των ιδιοκτητών των περιοχών αυτών (χωρίς αποζημίωση) για τη δημιουργία των δρόμων, των πλατειών κ.λπ. κοινωφελών χώρων. Νόμος προβλέπει και ρυθμίζει τη δυνατότητα συμμετοχής των ιδιοκτητών στην αξιοποίηση και διαρρύθμιση των περιοχών αυτών με την αντιπαροχή από πλευράς τους αναλόγου αξίας ακινήτων ή χώρων της ιδιοκτησίας τους.

Θυμάμαι ότι ο Κυπριανός Μπίρης είχε αιτιολογήσει την υποχρεωτική συμμετοχή των ιδιοκτητών στο κόστος των χώρων και εγκαταστάσεων κοινής ωφέλειας, με τη μεγάλη υπεραξία που αποκτούν οι ιδιοκτήτες τους μετά την ένταξή τους στο σχέδιο πόλης. Μου είχε πει χαρακτηριστικά ότι «πριν από την ένταξη η αξία είναι εκείνη εντός φτηνού γυάλινου ποτηριού. Ενώ την επόμενη μέρα, ενός πανάκριβου κρυστάλλινου Baccarat». Και ότι, εντέλει, «οι όποιες υποχρεωτικές παραχωρήσεις των ιδιοκτητών καταλήγουν εμμέσως υπέρ αυτών, λόγω ακριβώς της ακόμη μεγαλύτερης ενίσχυσης της υπεραξίας από τη βελτίωση της παρεχόμενης ποιότητας ζωής».

- Όλες οι προηγούμενες διατάξεις εφαρμόζονται στην αναμόρφωση όχι μόνο των νέων οικιστικών περιοχών, αλλά και εκείνων που ήδη υπάρχουν.

- Προβλέπεται νόμος για τη διάθεση ή εκποίηση ελεύθερων εκτάσεων του σχεδίου της αναμόρφωσης για την κάλυψη των αντίστοιχων δαπανών.

- Ειδικός νόμος ορίζει τα απαραίτητα περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, για τη διαφύλαξη και προστασία των μνημείων, των παραδοσιακών οικισμών, της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και γενικότερα των περιοχών που προστατεύονται από το κράτος.

- Ειδικός νόμος ορίζει τα σχετικά με τον χαρακτηρισμό και την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων (φυσικά με την προϋπόθεση ύπαρξης Εθνικού Δασολογίου, που -όπως και το Εθνικό Κτηματολόγιο- και σήμερα ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί).

Η όλη προαναφερθείσα εργασία, η οποία θωρακίζεται με τεκμηριωμένη νομοθετική προστασία, είναι λοιπόν το περιεχόμενο του άρθρου 24 του αναθεωρημένου Συντάγματος του 1975, για την αλλαγή του οποίου τόσος θόρυβος γίνεται τον τελευταίο καιρό. Εν τούτοις, μέχρι τώρα τουλάχιστον, δεν έχει γίνει αντιληπτό και σαφές το σκεπτικό των προτεινόμενων αλλαγών. Δηλαδή, ποια είναι τα νέα στοιχεία από τα οποία θα προκύψουν σημαντικά πλεονεκτήματα και βελτιώσεις. Σαφώς, μετά 32 χρόνια, είναι εύλογο να έχουν δημιουργηθεί νέες ανάγκες, ώστε να απαιτούνται προσαρμογές σύμφωνα με τα νέα δεδομένα. Ποιες όμως είναι αυτές; Βελτιώνουν, εξυπηρετούν το γενικότερο συμφέρον; Αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής; Προσφέρουν κάτι θετικό στο ήδη καταπονημένο οικοσύστημα;

Αν κρίνει κανείς από τη μέχρι σήμερα απουσία των δύο βασικών εργαλείων για την υλοποίηση όλων των προηγούμενων, δηλαδή του Εθνικού Κτηματολογίου και του Εθνικού Δασολογίου, είναι λογικό να δημιουργούνται ερωτήματα για την αξιοπιστία του όλου εγχειρήματος της αλλαγής του άρθρου, ενώ βασικές παράμετροί του παραμένουν αδρανείς ή ανολοκλήρωτες. Μήπως όλα αυτά ευνοούν συμφέροντα περίεργα; Μήπως βολεύει η θολή κατάσταση ορισμένους γνωστούς-αγνώστους;

Πάντως, ο καθηγητής Υφυπουργός Κυπριανός Μπίρης (εργασιομανής, τελειομανής και συνεπής, όπως πάντα ήταν) έφερε εμπροθέσμως το άρθρο 24 στη Βουλή των Ελλήνων προς έγκριση. Το ανέπτυξε με τη μοναδική ρητορική και επιστημονική άνεση και επάρκεια που τον διέκριναν. Άλλωστε, χειριζόταν πολύ σωστά και με ακρίβεια την ελληνική γλώσσα. Καθήλωσε κυριολεκτικά το ακροατήριο, αναπτύσσοντας τη σημασία του σημαντικότερου παράγοντα ζωής που είναι η κατοικία. Έτσι, με αφορμή το άρθρο 24 το Ελληνικό Κοινοβούλιο άκουσε για πρώτη

φορά και τόσο εμπεριστατωμένα για την αναγκαιότητα νέας κοινωνικής πολιτικής γι' αυτό το θέμα, αλλά και για την αναγκαιότητα σύνταξης εθνικού κτηματολογίου και εθνικού δασολογίου.

Το άρθρο 24 έγινε αποδεκτό και ψηφίστηκε από όλες τις πτέρυγες της Βουλής, χωρίς να γίνει η παραμικρή προσθήκη. Ήταν άλλη μια υπέρβαση από τις πολλές που έκανε στον πολιτικό και κοινωνικό χώρο ο καθηγητής Υφυπουργός. Όπως ήταν η καθημερινή μάχη του για τη σωτηρία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος. Π.χ. η μάχη του για τη σωτηρία της Χαλκιδικής ή της Καστέλλας· η απλοποίηση του ΓΟΚ και, τέλος, η ίδρυση της ΔΕΠΟΣ (φυσικά για λόγους κοινωνικούς πολύ διάφορους από εκείνους που εδώ και πάρα πολλά χρόνια φαίνεται να εξυπηρετεί).

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στις 11 Μαρτίου 2006, σ. 26.